

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Вищий державний навчальний заклад України
«УКРАЇНСЬКА МЕДИЧНА СТОМАТОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ»

95
РОКІВ
ВДНЗУ «УМСА»

УДОСКОНАЛЕННЯ **ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ** **У СУЧАСНИХ УМОВАХ**

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

Полтава – 2016

УДК 378.001.1

Друкується за рішенням
вченої ради ВДНЗУ «УМСА»
від 24 червня 2015 р., протокол № 9

Конференція внесена до Реєстру з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій та Реєстру медичних виставок на 2016 рік (лист Українського центру наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи від 04.02.2016 р. № 30)

Редакційна колегія:

проф. Ждан В.М.	– ректор академії, головний редактор
проф. Бобирьов В.М.	– перший проректор з науково-педагогічної роботи, відповідальний редактор
проф. Білаш С.М.	– начальник відділу з науково-педагогічної роботи та організації навчально-наукового процесу
доц. Лещенко Т.О.	– зав. кафедри українознавства та гуманітарної підготовки
доц. Бєляєва О.М.	– зав. кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією
доц. Карпенко О.О.	– доцент кафедри дитячої терапевтичної стоматології з профілактикою стоматологічних захворювань
доц. Панькевич А.І.	– доцент кафедри дитячої хірургічної стоматології з пропедевтикою хірургічної стоматології
доц. Саргош О.Д.	– доцент кафедри гігієни, екології та охорони праці в галузі
доц. Свінцицька Н.Л.	– доцент кафедри анатомії людини
доц. Чорна І.О.	– доцент кафедри загальної хірургії з доглядом за хворими
доц. Ярмола Т.І.	– доцент кафедри внутрішньої медицини № 2 з професійними хворобами
Нетудихата О.М.	– зав. навчально-методичного кабінету

ДО ПИТАННЯ ВИБОРУ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Коломієць С.В.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Викладені основні методики викладання у вищих навчальних закладах, підкреслена необхідність варіативно-індивідуалізованого підходу до викладання хірургічної стоматології на кафедрі післядипломної освіти лікарів-стоматологів, що, на думку, автора, забезпечить підвищення якості підготовки лікарів у сучасних умовах.

Ключові слова: післядипломна освіта, хірургічна стоматологія, методика викладання, індивідуальний підхід, якість підготовки лікарів.

Методика викладання стоматологічних дисциплін у вищих навчальних закладах медичного профілю характеризується певним стилем. Саме основні моменти викладання і визначають стиль педагогічної діяльності як стійку систему способів, прийомів діяльності, манери поведінки викладача, його професіоналізму в поєднанні з індивідуальністю. Стилістика поведінки, незалежно від того чи розроблена вона самостійно або запозичена, завжди заснована на моделі взаємодії з людьми. Як технічна основа педагогічного процесу, більшість цих моделей вивчена й обґрунтована [2].

Основу індивідуалізації професійної підготовки лікарів-інтернів і лікарів-курсантів має становити принцип варіативності вибору забезпечення і форм діяльності на кафедрі післядипломної освіти лікарів-стоматологів. Варіативний підхід у навчанні означає, з одного боку, розмаїття, різноманітність, диференційованість вправ і завдань, можливість випереджального навчання, наступність форм навчання; з іншого боку, право особистості на вибір навчання відповідно до своїх особливостей, здібностей, інтересів, життєвих планів, тобто варіативний вибір індивідуальної освітньої траєкторії [1; 2; 3; 4; 5]. Цей вибір, з одного боку, опосередкований індивідуальними можливостями, інтересами і потребами лікарів-інтернів і лікарів-курсантів, з іншого, передбачає виконання навчальної програми лікарями-інтернами і лікарями-курсантами розвитку й здобуття необхідних знань, умінь і навичок.

При викладанні стоматологічних дисциплін лікар використовує різноманітні стилі, за допомогою яких контролює навчальний процес, доступно викладає теми і перевіряє засвоєння матеріалу лікарями-інтернами та лікарями-курсантами.

Метою нашого дослідження було вивчення основних стилів викладання на кафедрі післядипломної освіти лікарів-стоматологів.

Матеріали і методи. Саме через акультурацію викладачі здобувають стилістику поведінки, яка і є провідною в педагогічній діяльності. Лікарям-інтернам і лікарям-курсантам рекомендують лекційний матеріал, надають основний тематичний матеріал, додаткову літературу, потім вони отримують тестові завдання, відшліфовують практичні навички (на фантомах), ведуть прийом хворих, наприкінці заняття підбиваємо підсумок і повідомляємо тему наступного заняття.

У виборі стилю педагогічного спілкування в психологічному аспекті викладач орієнтується на [5]:

1. Спілкування на основі високих професійних установок викладача, його ставлення до педагогічної діяльності в цілому. У вищих навчальних закладах інтерес у спілкуванні стимулюється ще й загальними професійними інтересами, особливо на профільних кафедрах.

2. Спілкування на основі дружнього ставлення. Воно передбачає захопленість спільною справою. Викладач виконує роль наставника, старшого товариша, учасника спільної навчальної діяльності.

3. Спілкування-дистанція належить до найпоширеніших типів педагогічного спілкування. У цьому разі у взаєминах постійно простежується дистанція в усіх сферах: у навчанні – з посиланням на авторитет і професіоналізм, у вихованні – з посиланням на життєвий досвід і вік. Такий стиль формує відносини викладач – слухач.

4. Спілкування-заякування – негативна форма спілкування, яка розкриває педагогічну неспроможність викладача.

5. Спілкування-загравання, характерне для молодих викладачів, що прагнуть популярності. Таке спілкування забезпечує лише помилковий, «дешевий» авторитет.

Найчастіше в педагогічній практиці спостерігається поєднання стилів у тій чи іншій пропорції, коли домінує один із них. З числа розроблених останніми роками за кордоном класифікації стилів педагогічного спілкування цікавою видається типологія професійних позицій викладачів, запропонована М. Тален.

Модель I – "Сократ". Це викладач із репутацією любителя суперечок і дискусій, навмисно їх провокує на заняттях. Йому властиві індивідуалізм, несистематичність у навчальному процесі через постійні конфронтації; молоді спеціалісти посилюють захист власних позицій, вчать їх відстоювати.

Модель II – "Керівник групової дискусії". Головним у навчально-виховному процесі вважає досягнення згоди і встановлення співпраці між слухачами, відводячи собі роль посередника, для якого пошук демократичної згоди важливіший результату дискусії.

Модель III – "Майстер". Викладач виступає як зразок для наслідування, що підлягає безумовному копіюванню, насамперед не стільки в навчальному процесі, скільки в ставленні до життя загалом.

Модель IV – "Генерал". Унікає двозначності, підкреслено вимогливий, жорстко домагається слухняності, оскільки вважає, що завжди й у усьому правий, а слухач, як армійський новобранець, мусить беззаперечно підкорятися. За даними автора типології, в педагогічній практиці цей стиль більше поширений, ніж усі разом узяті.

Модель V – "Менеджер". Стиль, який здобув поширення в радикально орієнтованих вищих школах і пов'язаний з атмосферою ефективної діяльності аудиторії, заохоченням ініціативи і самостійності. Викладачі прагнуть обговорення з кожним слухачем сенсу вирішення тестового завдання, якісного контролю й оцінки підсумкового результату.

Модель VI – "Тренер". Атмосфера спілкування в групі пронизана духом корпоративності. Слухачі подібні до

гравців однієї команди, де кожен окремо не важливий як індивідуальність, але всі разом вони можуть багато чого. Викладачу відводиться роль натхненника групових зусиль, для якого головне – остаточний результат, блискучий успіх, перемога.

Модель VII – "Гід". Утілений образ «ходячої енциклопедії». Лаконічний, точний, стриманий. Відповіді на всі запитання йому відомі заздалегідь, як і самі запитання. Технічно бездоганний і саме тому часто відверто нудний.

Вибір викладачем стилю педагогічного спілкування має спиратися на власні потреби, а не потреби слухачів. По суті, викладачі підходять до навчання з різним ступенем теплоти, комунікабельності, академічної освіти і концептуальної розробки, що відображено в стилістичних варіаціях.

На основі змістових і динамічних характеристик і результативності виділяють індивідуальні стилі діяльності викладача: емоційно-імпровізаційний (EIC); емоційно-методичний (EMC); міркувально-імпровізаційний (MIC); міркувально-методичний (MMC).

Викладачів з EIC відрізняє переважна орієнтація на процес навчання. Пояснення навчального матеріалу будуть логічно і цікаво, проте часто відсутній діалогічний контакт зі слухачами. Крім того, він орієнтується на сильних слухачів, залишаючи поза увагою інших. Заняття відбуваються у швидкому темпі. Викладачі з EIC не дають слухачам самостійно сформулювати відповідь. Для них характерне недостатньо адекватне планування навчально-виховного процесу.

Для викладачів з EMC характерні орієнтація на процес і результат навчання, адекватне планування навчально-виховного процесу, висока оперативність, контроль знань і вмій усіх слухачів, використання різноманітних видів робіт на заняттях і колективних обговорень. Використовуючи багатий арсенал методичних прийомів, викладачі з EMC насамперед прагнуть зацікавити слухачів самим предметом.

Для викладачів з MIC характерні орієнтація на процес і результати навчання, адекватне планування навчально-виховної діяльності, поєднання інтуїтивності і рефлексивності. Вони проявляють меншу винахідливість у підборі та варіюванні методів навчання, не завжди здатні забезпечити високий темп роботи, рідше практикують колективні обговорення, воліють впливати на слухачів непрямим шляхом (за допомогою підказок, уточнень і т.і.), даючи їм можливість детально оформити відповідь. Таким викладачам притаманні традиційність і обережність у вчинках.

Викладачі з MMC орієнтуються переважно на результати навчання й адекватне планування навчально-виховного процесу, проявляючи консервативність у використанні засобів і способів педагогічної діяльності. Висока методичність (систематичність закріплення, повторення, контролю знань слухачів) поєднується в них зі стандартним набором використовуваних методів навчання, перевагою репродуктивної діяльності слухачів, нечастими колективними обговореннями. Під час опитування викладачі з MMC звертаються до невеликої кількості слухачів, даючи кожному достатньо часу на відповідь, особлива увага приділяється слухачам із низьким рівнем знань. Для викладачів цього стилю в цілому характерна рефлексивність.

Конкретний викладач навряд чи може однозначно належати до одного з перерахованих типів. Оптимальний індивідуальний стиль – це такий стиль педагогічної діяльності, який дозволяє максимально повно використовувати сильні сторони викладача і, за можливості, компенсувати слабкі сторони його темпераменту, характеру, здібностей та особистості в цілому. Для кожного професійного викладача вищої школи найважливішим завданням є вироблення власного індивідуального стилю в педагогічній діяльності зі стійко позитивним типом взаємин зі слухачами.

Висновок. Застосування кожного стилю може бути методично обґрунтованим у вищих навчальних закладах медичного профілю залежно від поставленого завдання і наявної ситуації. Акультурація властива викладачу, часто призводить до неусвідомленого вибору стилістики викладання. Одного разу обраний таким чином стиль міцно закріплюється у свідомості, що невдовзі призводить до зниження індивідуалізації навчального процесу і як наслідок – зниження його ефективності.

Створення і відпрацювання тактичних прийомів, які дозволяють використовувати викладачу стиль навчальної діяльності залежно від ситуації та завдань, стало пріоритетним методичним напрямом викладання хірургічної стоматології на кафедрі післядипломної освіти лікарів-стоматологів задля вдосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах.

Список використаної літератури

1. Clark C. Teacher's thought processes /Clark C., Peterson P. / In M. Wittrock (Ed.), Handbook of research on teaching. – New York: Macmillan, 1986. – P. 142-159.
2. Models of teaching (8th ed) / [Joyce B., Hrycauk M., Calhoun E., Hrycauk W.]. – Boston : Allyn Bacon, 2006. – P. 102-108.
3. Аверин В.А. Акультурація / В.А. Аверин // Антологія досліджень культури. – СПб.: Университетская книга, 1997. – Т.1. Інтерпретація культури. – С.251-279.
4. Анцыферова Л. И. Развитие личности специалиста как субъекта своей профессиональной жизни /Л. И. Анцыферова. – М., 1991 – С. 128-130.
5. Ядов В. А. Социальная идентичность личности /В. А. Ядов. — М.: Мир, 1994. – С. 42-51.